

הלכות שבת ודין ערוב ושתוף

דמב

להזהר בענג השבת ובהוצאותיה, ובהקנה לצרכו, וקבול שְׂכָר חֲמִשְׁמָרוֹ

גְּרָסִינִן בְּפֶרֶק 'כָּל כְּתָבִי הַקִּדְשִׁי': אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי: כָּל הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת – נוֹתֵנִין לוֹ נִחְלָה בְּלֹא מִצְרִים. רַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק אָמַר: אִף נִצּוֹל מִשְׁעֶבֶד מַלְכוּת. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמַּעֲנֵג שַׁבָּת – נוֹתֵנִין לוֹ מִשְׁאֲלוֹת לָבוֹ. וְאָמַר רַבִּי חִיָּא בְּרִי אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמִּשְׁמָר שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ, אִפְּלוּ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה – מוֹחֲלִין לוֹ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אֲלֹמְלִי שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה כְּהִלְכָתָהּ, לֹא שְׁלִטָה בָּהֶם אֲמָה וְלִשׁוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחָנָן: אֲלֹמְלֵא מִשְׁמָרִין יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת – מִיָּד נִגְאָלִין.

גְּרָסִינִן בְּפֶסְחִים בְּפֶרֶק 'אֵלּוֹ דְּבָרִים': אָמַר רַבְּהִי: הַכָּל מוֹדִים בְּשַׁבָּת דְּבָעִינָן 'לְכָם', דְּכִתְבִּיב: "וְקִרְאָתָא לַשַּׁבָּת עֲנָג". פְּרוּשׁ: מִשּׁוּם דְּבַחַד קָרָא כְּתִיב "עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם", וּבִקְרָא אַחֲרֵינָא

דמב

גְּרָסִינִן בְּפֶרֶק קִמָּא דְּשַׁבָּת: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: כָּל הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת וְכו' – טַעוֹת סוֹפֵר יֵשׁ כָּאן, דְּהִנֵּי מִימְרֵי לִיתְנָהוּ בְּפֶרֶק קִמָּא דְּשַׁבָּת אֵלָא בְּפֶרֶק 'כָּל כְּתָבִי'. וְכָל הֵנִי מִימְרֵי יְלִיף לְהוּ בְּגִמְרָא מְקַרְאִי. וְכֵתֵב מְהֵרָא אֲבוּהַב ז"ל דְּ"נוֹתֵנִין לוֹ נִחְלָה בְּלֹא מִצְרִים" הוּא מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה, שְׂכָשֶׁם שֶׁהוּא מְפַזֵּר מַעוֹת בְּלֹא שְׁעוֹר לְצִדְדֵי שַׁבָּת – כֵּן יִתְּנוּ לוֹ נִחְלָה בְּלֹא שְׁעוֹר. וְכֵן מַה שְּׁאֲמָרוּ "נִצּוֹל מִשְׁעֶבֶד מַלְכוּת", לְפִי שְׁמַקְבֵּל עָלָיו עַל שַׁבָּת – מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּתוֹ. וְכֵן "נוֹתֵנִין לוֹ מִשְׁאֲלוֹת לָבוֹ", כְּדֵי שִׁיכָּל לְמַלְא חֶפְצוֹ מִכָּל עֲנָג שִׁירְצָה.

וּמַה שֶּׁכֵּתֵב אִפְּלוּ עוֹבֵד אֱלִילִים מוֹחֲלִין לוֹ – מִפְּנֵי שֶׁשַּׁבָּת שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁהִיא מוֹדָה הַשְּׁגָחָה וְחִדּוּשׁ הָעוֹלָם, וְתוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְכֵינֵן שֶׁהוּא שׁוֹמֵר שַׁבָּת – וְדַאי עֲבוּדַת אֱלִילִים שְׁעוֹבֵד אֵינוֹ מִפְּנֵי שְׁמָאֲמִין בָּהּ, לְכֵן יֵשׁ לוֹ תוֹחֲלָת מַחֲלָה עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה. מַה שְּׁאִין כֵּן בְּעוֹבֵד אֱלִילִים לְפִי שְׁעוּלָה בְּדַעְתּוֹ שִׁישׁ בָּהּ מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא רְחוּק

כְּתִיב "עֲצֶרֶת לִי אֱלֹהֶיךָ"; וּפְלִיגִי בָּהּ רַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, רַבִּי אֲלִיעֶזֶר סָבַר: אוֹ כֵּלּוֹ לָכֶם, פְּרוּשׁ: לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁמֹחַ בּוֹ, אוֹ כֵּלּוֹ לִי, פְּרוּשׁ: לְלָמֵד וְלִשְׁנוֹת; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: חִלְקָהוּ – חֲצִיו לִי, וְחֲצִיו לָכֶם. וְקָאֵמַר דְּבַשַּׁבָּת כָּלִי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְּבָעִינָן נְמִי לָכֶם.

וְהָא דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: עֲשֵׂה שַׁבָּתָךְ חַל וְאַל תַּצְטַרְךָ לְבִרְיוֹת – הִינּוּ בְּדִלָא אֲפֻשְׁרָ לָהּ, אֲבָל אֲפֻשְׁרָ לָהּ – צָרִיךְ לְכַבְּדוֹ כְּכָל יְכֻלָּתוֹ, וְגִרְסִינִן בְּפֶרֶק 'כָּל כְּתָבִי': עֲשִׂירִים שְׁבָכִל הָאֲרִצּוֹת, בְּמָה הֵם זֹכִים? בְּמָה שִׁמְכִבְדִּים אֶת הַשַּׁבָּת. וְגִרְסִינִן נְמִי בַּהֲהוּא פֶּרֶק: בְּמָה מַעֲנֵג? בְּדָגִים גְּדוֹלִים וְרֹאשֵׁי שׁוּמִין וְתַבְשִׁיל שֶׁל תְּרִדִין. וְהָא דְּאָמַר רַבִּי חִיָּא בְּרִי אֲשִׁי אָמַר רַב: אִפְּלוּ דְּבַר מוּעֵט וְעֵשָׂאוּ לְכַבּוֹד שַׁבָּת – הוּא עֲנָג; וְאָמַר רַב פֶּפְאָ: אִפְּלוּ כֶּסֶף דְּהִרְסָנָא – הִינּוּ לְמִי שֶׁהִשְׁעָה דְּחוּקָה לוֹ. וְכַמָּה פְּעָמִים נִשְׁאָתִי וְנִתְתִּי בְּדְבַר לְפָנֵי אַדוֹנֵי אֲבִי הָרַא"ש ז"ל: כְּמִנִּי הַיּוֹם, שִׁישׁ לִי מַעֲט מִשְׁלִי וְאֵינוֹ מִסְפִּיק לִי, וְצָרִיךְ אֲנִי לְאַחֲרִים, אִם אֲנִי בְּכָלֵל 'עֲשֵׂה שַׁבָּתָךְ חַל' אִם לֹא; וְלֹא הִשִּׁיבֵנִי דְּבַר פְּרוּר. אַחֲרֵי כֵן מִצְאָתִי בְּפֶרֶקִי אָבוֹת לְרִשְׁיִי ז"ל, שֶׁפִּרְשׁ

לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה, כֵּן נִרְאֶה לִי.

וְהָא דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: אֲלֹמְלִי שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה לֹא שְׁלִטָה בָּהֶן אֲמָה וְלִשׁוֹן – מִיָּתִי לָהּ בְּגִמְרָא מְדַכְתִּיב "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעַם לְקַטֹּת, וְכִתְּבִיב בְּתֵרָה "וַיִּכָּא עַמְלָק". וְכֵתֵב מְהֵרָא אֲבוּהַב שֶׁאֵם עַמְלָק לֹא הָיָה נִלְחָם בִּישְׂרָאֵל – לֹא הָיָה שׁוֹם אֲמָה וְלִשׁוֹן נִלְחָם בָּהֶם, לְפִי שֶׁהָיוּ יִרְאִים מִן הַנְּסִים שֶׁנַּעֲשָׂה לָהֶם בְּמִצְרַיִם וּבֵינֵם. אֲבָל מֵאַחֵר שֶׁבָּא עַמְלָק, אִף עַל פִּי שֶׁשָּׁב עֲמָלוֹ בְּרִאשׁוֹ, עִם כָּל זֶה נִתֵּן יָד לְפִישְׁעִים לִבָּא לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל.

וְהָא דְּאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: עֲשֵׂה שַׁבָּתָךְ חַל וְאַל תַּצְטַרְךָ לְבִרְיוֹת – הִינּוּ בְּדִלָא אֲפֻשְׁרָ לוֹ – כֵּן כְּתִיבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ פֶּרֶק ב' דְּבִיצָה' אֲהָא דְּאָמַר "לוֹ עָלִי וְאֲנִי פּוֹרֵעַ", דְּהָא דְּאָמְרִין "עֲשֵׂה שַׁבָּתָךְ חַל וְאַל תַּצְטַרְךָ לְבִרְיוֹת" – הֵנִי מְלִי שְׁאִין לוֹ לְפָרַע. וְכֵן הֵם דְּבָרֵי הַרְמְבָּם, שֶׁכֵּתֵב בְּפֶרֶק ל': אֵינוֹ חַיֵּב לְהַצִּיר עֲצָמוֹ וְלִשְׁאֹל מֵאַחֲרֵים כְּדֵי לְהַרְבוֹת בְּמֵאֲכָל בְּשַׁבָּת. אֲמָרוּ חֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים: "עֲשֵׂה שַׁבָּתָךְ חַל וְאַל תַּצְטַרְךָ לְבִרְיוֹת".

אַחֲרֵי כֵן מִצְאָתִי בְּפֶרֶקִי אָבוֹת לְרִשְׁיִי ז"ל וְכו' וְזֶה

אחרת היתה בו, שכל מעשיו לשם שמים, שנאמר: "ברוך יי יום יום". ותניא נמי הכי: בית שמאי אומרים: מחר בשבתא לשבתה. ובית הלל אומרים: "ברוך יי יום יום".

עשר תקנות תקן עזרא, ואחת מהן: שיהו מכבסין בגדיהם בחמישי בשבת לכבוד שבת.

ועתה אסדר כל הדברים שהם קדם השבת לצורך השבת.

דמג

הלכות שדה ומרחץ וחנוור להחפצים לגוי או בקבלנות

גרסינן בפרק קמא דעבודה זרה: תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישפיר אדם מרחצו לגוי, מפני שנקראת על שמו, וגוי זה עושה בו מלאכה בשבת. אבל שדה מתר, שכן דרך לקבל שדה באריסות, ואף על פי שיודעים שהיא של ישראל, אומרים: הגוי לקחה באריסות

על ההיא משנה דרבי יהודה בן תימא אומר: הוי עז בנמר, שכתב וזה לשונו: תכף לאותה משנה רבי עקיבא אומר עשה שבתך חל' שנויה ההיא דבן תימא, לאורויי דרבי עקיבא לא אמר אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר, אבל צריך אדם לזרז עצמו בנמר וכנשך לכבד שבתות ביותר, עד כאן. על כן צריך כל אדם לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת; ואל יאמר: היאך אחסר פרנסתי? כי אדרבא, אם יוסיף - יוסיפו לו, כדקתני תחליפא אחוה דרבנאי חוזה: כל פרנסתו של אדם קצובה לו מראש השנה לראש השנה חוץ מהוצאת שבת ויום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה, אם מוסיף - יוסיפו לו. ואמרין נמי גבי הוצאת שבת ויום טוב: אומר הקדוש ברוך הוא: בני, לזו עלי ואני פורע. וכיון שכן הוא, אל ידאג, כי נאמן בעל חובו לפרע לו חובו.

גרסינן במסכת יום טוב בפרקא תנינא: אמרו עליו על שמאי הזקן שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת: היה מוצא בהמה נאה, היה אומר: זו לשבת; למחר מוצא נאה הימנה, מניח השניה ואוכל הראשונה. אבל הלל הזקן מנה

ומדסמך לזה ההיא דבן תימא - שמעין שצריך לזרז עצמו ביותר, כלומר שאף על פי שהשעה דחוקה לו, יכין צרכי שבת יותר מכדי יכלתו. ולכן למד רבנו מדברי רש"י שפיון שהיה לו מעט משלו, אף על פי שהיה צריך לאחרים - היה צריך לזרז את עצמו לכבד את השבת. וזהו שכתב על כן צריך כל אדם, כלומר: אף על פי שהוא עני ביותר - צריך לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת. ואל יאמר: היאך אחסר פרנסתי - בשאר ימים; כי אדרבא, אם יוסיף בכבוד השבת - יוסיפו גם כן לו.

כדתני תחליפא וכו' - בפרק קמא דמסכת יום טוב.

דמג

א גרסינן בסוף פרק קמא דעבודה זרה: תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישפיר אדם מרחצו לגוי, מפני שנקרא על שמו, וגוי עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים. ודיק בגמרא: אבל שדהו לגוי מאי? שרי. מאי טעמא? אריסא אריסותה קא עבדי. מרחץ נמי אמרי: אריסא אריסותה קא עבדי! אריסא למרחץ לא עבדי אנשי.

לשונו: תכף לאותה משנה "רבי עקיבא אומר: עשה שבתך חל'", שנויה ההיא ד"בן תימא" וכו'. כלומר, דבפרק 'ערכי פסחים' תנן: ולא יפחתו לו מארבע כוסות יין, ואפלו מן התמחוי. ומקשה בגמרא: פשיטא! ומשני: לא נצרכא אלא אפלו לרבי עקיבא, דאמר: עשה שבתך חל, הכא משום פרסומי נסא - מודה. תנא דבי אליהו: "אף על פי שאמר רבי עקיבא עשה שבתך חל ואל תצטרך לפריות, אבל עושה הוא דבר מועט בתוך ביתו". מאי ניהו? אמר רב פפא: כסא דהרסנא. כדתנן: "רבי יהודה בן תימא אומר: הוי עז בנמר וקל כנשך" וכו'; ופרש רש"י: הוי עז - התחזק במצוה יותר מהיכלת שבדך. ונראה שרש"י לא היה גורס כדתנן רבי יהודה בן תימא אומר, דאם כן לא היה צריך ללמד מסמיכות דההיא דיהודה בן תימא לדרבי עקיבא, אלא מדלא נכתב שם ההיא דיהודה בן תימא אלא להוכיח שצריך לזרז עצמו בנמר וכנשך לכבד השבת. וכי תימא: אפתי קשה, דלא היה צריך ללמד כן מסמיכות אלא מדאמרין בהדיא אף על פי שאמר רבי עקיבא עשה שבתך חל אבל עושה אדם דבר מועט בתוך ביתו! יש לומר דמדתנא דבי אליהו שמעין שאף על פי שהשעה דחוקה לו ביותר - צריך לעשות דבר מועט;